

УДК 159:351.745.5
DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-256-260

Валентина ЛЯШЕНКО©
доктор біологічних наук, професор
(Луганський національний аграрний університет, м. Слов'янськ Донецької обл., Україна)

Олена НИКИФОРОВА©
кандидат біологічних наук
(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ У ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Висвітлено питання взаємозв'язку специфічних умов професійної діяльності та рівня тривожності працівників поліції. Отримані результати емпіричного дослідження надали змогу продемонструвати характер взаємозв'язку особистісного профілю поліцейського з можливістю реалізації професійної діяльності. Доведено, що специфічні особливості службової діяльності працівника поліції спричиняють певні особистісні зміни, які зумовлюють складності у становленні його як професіонала та негативно впливають на формування функціональної системи його організму, а також зумовлюють появу деструкцій, спричиняють зниження працездатності, ефективності та якості виконуваних завдань. Тривожність як чинник емоційної нестабільності є дезадаптивним моментом, що перешкоджає розвитку емоційно-вольової, пізнавальної сфери, становленню емоційно-особистісних утворень.

Ключові слова: індивідуально-характерологічні особливості особистості, стрес, функціональні стани, занепокоєння, депресія, поліцейські.

Постановка проблеми. Особливою групою категорій населення, які мають різні фактори ризику порушення здоров'я внаслідок порушень сну, пов'язаних з виконанням службових обов'язків, є співробітники правоохоронних органів [1]. Перед ними ставляться завдання, що вимагають швидкого і ефективного нестандартного вирішення в умовах дефіциту часу, а це можливо тільки за відсутності тривожності та якісного сну. На думку Й. Гройбель, Г. Кеклунд, у чоловіків – співробітників поліції дисомнія виникала внаслідок дії таких факторів, як загроза життю і непередбачуваність ситуацій, ненормований робочий день, а також змінний характер роботи [2]. Успішно вирішувати проблеми, що виникають у процесі професійної діяльності, і конструктивно коригувати свою поведінку можна за допомогою оптимізації рівня тривожності. Рівень тривожності працівника поліції безпосередньо впливає на якість виконання ним своїх функціональних обов'язків, на стан психічного та фізичного здоров'я.

Проблема тривожності тісно пов'язана з питаннями службової діяльності працівників поліції, попередження конфліктів і стресів у міжособистісних відносинах. Тривожність може спричинити погане самопочуття, бажання поліпшити його за допомогою лікарських засобів, алкоголю. Таке зниження рівня тривожності може призвести до хімічної залежності. А це – до змін у поведінці, спотворення деяких індивідуально-психологічних властивостей [3].

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Теоретичною основою дослідження стали праці українських та закордонних вчених, зокрема: А. Колба, С. Річмана, А. Бейметова, Ю. Кулоткіна і Г. Сухобської. В. Мерлін та М. Щукін досліджували проблему взаємозв'язку та взаємовпливу індивідуального стилю діяльності та рівнів інтегральної індивідуальності; О. Зимовіна та Т. Серьогіна вивчали когнітивний стиль чоловіків та його роль в організації навчання і його

© В. Ляшенко, 2021
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5849-278X>
fac.vmbht@lgnau.edu.ua

© О. Никифорова, 2021
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5649-8272>
lentyc20@gmail.com

успішності; структура індивідуального стилю професійної діяльності відображена в дослідженні Є. Клімова.

Мета статті – виявлення якості сну і тривожності у працівників Національної поліції.

Виклад основного матеріалу. В цей час все більше молодих людей виявляють бажання служити та будувати кар'єру поліцейського, а потім звільняються впродовж наступних 3–5 років. Це пов'язано з тим, що у більшості молодих людей немає чіткого уявлення про цілі та завдання служби, про перспективи та привілеї, про значущість у подальшому житті, а також немає бажання виконувати свої обов'язки в умовах зростання злочинності. Ефективність професійної діяльності характеризується стійкою внутрішньою мотивацією поліцейських до служби, прагнення до досягнення успіху та уникнення невдач у професійній діяльності, а також здатність продуктивно виконувати завдання у будь-яких ситуаціях. Є низка факторів, які можуть негативно вплинути на підвищення ефективності діяльності та мотивації поліцейських. Основний з цих факторів – підвищена тривожність, яка може бути пов'язана з високим рівнем небезпеки, різними фізичними та психологічними навантаженнями, високою напруженістю та інтенсивністю. На думку Л. Виготського, тривожність – це індивідуальна психологічна особливість, яка виявляється у схильності людини часто і сильно переживати негативні емоції, тривоги, з різного приводу, який завжди є суттєвим. Тривожність можна розглядати як особистісну характеристику, тобто може бути пов'язана з темпераментом або зі слабкістю нервових процесів; так і ситуативну, рівень якої залежить від ситуації і така тривожність є тимчасовою і залежить від умов, у які потрапила людина [4, с. 123]. На думку О. Сумарної, є різні фактори, які можуть вплинути на психічне здоров'я особистості та рівень розвитку тривожності. Це такі фактори, як: генетична схильність, фізичне здоров'я, психологічне здоров'я, раніше набутий досвід, за наявності негативного досвіду, навколишнє середовище [5]. Ч. Спілбергер вважає, що тривога є генералізованим, безпредметним страхом, та виділяє два види тривожності:

– ситуативна тривожність, що виникає напередодні виникнення неприємностей і життєвих ускладнень, може мобілізувати людину і дозволяє йому обдуманно діяти за умов, що склалися;

– особистісна тривожність – сприймається як особистісна риса, що виявляється у схильності до переживань тривоги у різних ситуаціях, навіть коли ситуації об'єктивно цього вимагають.

Людина перебуває у пригніченому стані, в неї утруднені контакти з оточенням – це сприяє формуванню заниженої самооцінки та песимістичному настрою [6]. Н. Пасинков зазначає, що ефективність професійної діяльності поліцейських (ПДП) істотно залежить від індивідуальних особливостей самих службовців, таких як рівень тривожності, від уміння протистояти внутрішньому занепокоєнню, страху, ціннісних орієнтацій та мотивів, якими керуються вони в організації своєї діяльності [7, с. 67]. Мотиваційна сфера професійної діяльності є складною системою взаємопов'язаних компонентів, що перебувають у певній ієрархії співпідпорядкування [8]. А. Маркова – дослідник у сфері потреб, вважає що, в основі мотивації професійної діяльності лежить ієрархія потреб А. Маслоу:

1. Фізіологічні потреби, які необхідні для підтримки біологічного життя організму та притаманні для будь-якого індивіда.

2. Потреби безпеки та захисту у поліцейських може виявлятися у прагненні людини до створення певних норм життя, які можуть бути викладені у нормативних документах. Для них – це є проявом безпеки не лише особистості, а й суспільства.

3. Потреби належності, кохання, виявляється у належності до колективу підрозділу, відсутність булінгу, готовність надати взаємодопомогу.

4. Потреби самоповаги, виявляється в тому, що робота в лавах поліції є престижною, що дає певний статус та гарну репутацію.

5. Потреби самоактуалізації, виявляються у бажанні розвиватися досягти успіхів у професійній діяльності. Управляючи професійною мотивацією підлеглих, керівники структурних підрозділів повинні комплексно застосовувати різні засоби впливу. Адже працівника можна утримувати на роботі зарплатою, задовільними умовами праці до тих пір, доки це є актуальним для нього. Якщо він не має можливості реалізувати на службі свої здібності й інтереси, важливі для нього, він веде себе пасивно, опирається змінам,

проявляє безвідповідальність, висуває неприйнятні умови [9, с. 230].

У процесі діяльності можуть виникати нові потреби і мотиви, що зрештою може змінити раніше намічену мету. Для поліцейського притаманна не одна потреба, а кілька, породжуючи відповідні мотиви. У мотивах своєї діяльності виражаються якості особистості людини, її думка, ставлення до служби, до інших службовців та командного складу.

Наприклад, А. Сабадаш зазначає, що перед бойовими стрільбами рівень тривожності у більшості службовців підвищується, це відбувається через те, що вплив очікуваної небезпеки перевищує вплив реальної небезпеки. Отже, у процесі виконання стрільб тривожність трохи притупляється, а після виконання рівень тривожності знову дещо підвищується [10]. В результаті можна побачити реакції поліцейських з різним рівнем тривожності (низьким та високим), які дуже різняться. Поліцейські з невисоким рівнем тривожності прагнуть перездати оцінку та поліпшити результати. А з високим рівнем тривожності таких прохань не висловлюють, і виникає реакція уникнення, тобто прагнення під будь-яким приводом ухилитися наступних стрільб [11]. Тривожність має бути спонукальною силою і може замінити мотиви діяльності. Страх невдачі у службовців з високим рівнем тривожності може призвести до того, що вони не зможуть адекватно аналізувати свої помилки і не шукатимуть варіантів усунення цих помилок, що в результаті може призвести до зниження інтересу індивіда до професійної діяльності в цілому [12]. Проаналізувавши різні теоретичні джерела, було висунуто гіпотезу, що висока тривожність сприяє зниженню мотивації професійної діяльності.

Як відомо, десинхроноз характеризується високою ймовірністю розвитку різних передпатологічних і патологічних розладів. Доведено, що десинхронізація біологічних ритмів лежить в основі соціально значущих захворювань нервової, серцево-судинної, репродуктивної та ендокринної систем. Змінна (особливо нічна) робота порушує природний ритм біологічних функцій організму; у працівників формується стан напруги і перенапруги. Нервово психічне напруження в разі наявності змінного режиму сприяє формуванню невротичних розладів, захворювань серцево-судинної і травної систем. Істотно вищий ризик окремих порушень сну при змінному режимі праці характеризується в англійській літературі спеціальним терміном «Shift Work Sleep Disorder» (SWSD) – розлад сну при змінній роботі [40]. У працівників з SWSD підвищені ризики: травм і помилкових рішень через зниження пильності і рівня неспання; зниження продуктивності праці; посилення алкогольної та тютюнової залежності; збільшення конфліктності в сім'ї. При SWSD зазвичай спостерігається хронічна втома, порушення настрою, неспецифічні шлунково-кишкові, серцево-судинні та ендокринні порушення, яким супроводжують діабет, респіраторні захворювання, неврологічні розлади тощо. Залежно від характеру хронічних порушень сну ризик гострого інфаркту міокарда зростає в 1,27–1,45 рази [13].

Розглянувши питання тривожності та фізіології сну, можна зробити декілька важливих висновків щодо особливості цих понять, а саме: тривожність – індивідуальна психологічна особливість, що полягає в підвищеній схильності відчувати занепокоєння в різних життєвих ситуаціях, зокрема й тих, об'єктивні характеристики яких не є загрозливими. Тривожність характеризується двома видами проявів: психічними й фізіологічними. Виділяють особистісну та реакційну тривожність. Ситуації, що становлять для людини певну загрозу або особистісно значущі, викликають у неї стан тривоги. Суб'єктивно тривога переживається як неприємний емоційний стан різної інтенсивності. Інтенсивність переживання тривоги пропорційна ступеню погрози або значущості причини переживань. Від цих факторів залежить тривалість переживання стану тривоги. Надмірно високий рівень тривожності, як і надмірно низький, називаються дезадаптивною реакцією, яка проявляється в загальній дезорганізованості поведінки й діяльності. Тлумачення природи тривожності, питання про причини тривожності як індивідуальної психологічної особливості дотепер не вирішено. Більшість психологів вважають, що тривожність, маючи природну основу (властивості нервової й ендокринної систем), формується пожиттєво внаслідок дії соціальних й особистісних факторів.

У ролі досліджуваних були працівники поліції, а саме Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області, в загальній кількості 60 осіб, з них 35 чоловіків і 25 жінок, віком від 34 до 39 років, з різним стажем служби в поліції (від 13 до 18 років). Усі працівники дали добровільну згоду на участь у дослідженні.

Методики заповнювали згідно з вимогами до його проведення: за участю людини,

яка зачитувала вголос кожний пункт з категорії, а потім просила вибрати твердження, найбільш відповідне стану досліджуваного на поточний момент. Особам, які проходили методики, видавали копію опитувальника, за яким вони могли стежити за читаними пунктами. На підставі відповіді особи дослідник відмічав відповідний пункт на бланку.

Результати були оброблені статистично за допомогою програми «STATISTICA».

Психодинамічні властивості нервової системи у чоловіків і жінок вивчали за допомогою теппінг-тесту Є. Ільїна з оцінкою сили нервових процесів. У групі з 35 чоловіків, середній вік 36 років, за графічними даними теппінг-тесту, переважали спадний (слабкий) тип – 54 % чоловіків, проміжний (середньо-слабкий) – 28 % чоловіків, увігнутий – 17 % чоловіків, характеризується наявністю в них слабого та середньо-слабого типу нервової системи.

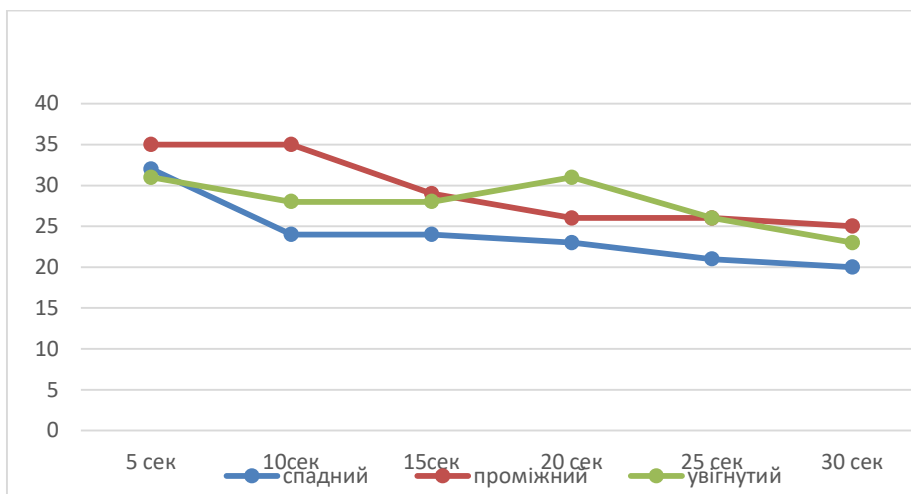

Рис. 1. Працездатність нервової системи чоловіків (права рука)

Як показав аналіз даних, отриманих під час проведення теппінг-тесту, більшість працівників поліції – із середньою та зі слабкою нервовою системою.

Подібне переважання яскраво вираженої середньої нервової системи наявне також у дослідженні психомоторних здібностей учнів-піаністів, а переважання слабого НС зазначено в низці експериментальних досліджень, наприклад, у сфері спортивної психології у студентів та військовослужбовців [14].

У групі з 25 жінок, середній вік 32 роки, за графічними даними теппінг-тесту, переважали спадний (слабкий) – 44 % жінок, рівний (середній) – 32 % жінок, проміжний (середньо-слабкий) – 28 % жінок типи нервової системи.

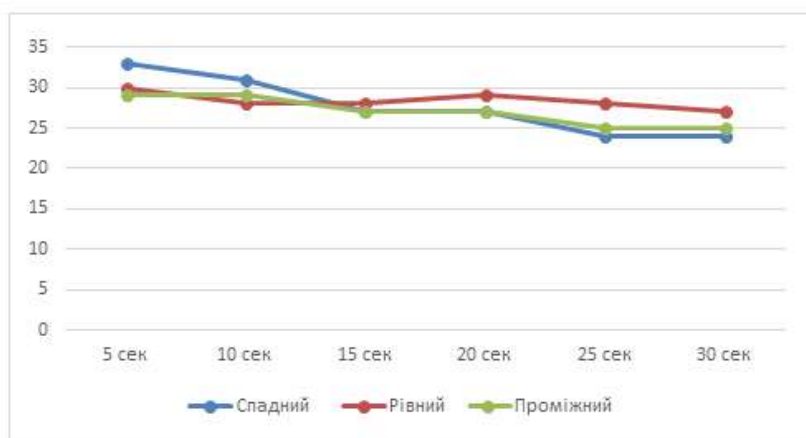

Рис. 2. Працездатність нервової системи жінок (права рука)

Зважаючи на відомості, подані в джерелах, в осіб зі слабкою нервовою системою порівняно з особами із сильною нервовою системою спостерігається таке: раніше виникає стомлення; процес навчання та сприйняття інформації відбувається краще під час використання розподіленого методу; ефективність діяльності підвищується в разі застосування змагального методу (завдяки посиленню мотивації); присутня схильність до виконання роботи, яка не потребує тривалої безперервної напруги; спостерігається більш низький рівень здатності інтенсивно працювати на тлі втоми внаслідок вольового зусилля (наприклад, під час виконання об'ємної роботи, що вимагає безперервної тривалої напруги); наявне більш ретельне і пунктуальне виконання вимог, що висуваються до роботи; підвищена тривожність являє собою фактор, що сприяє більш розгорнутому прояву орієнтовних дій.

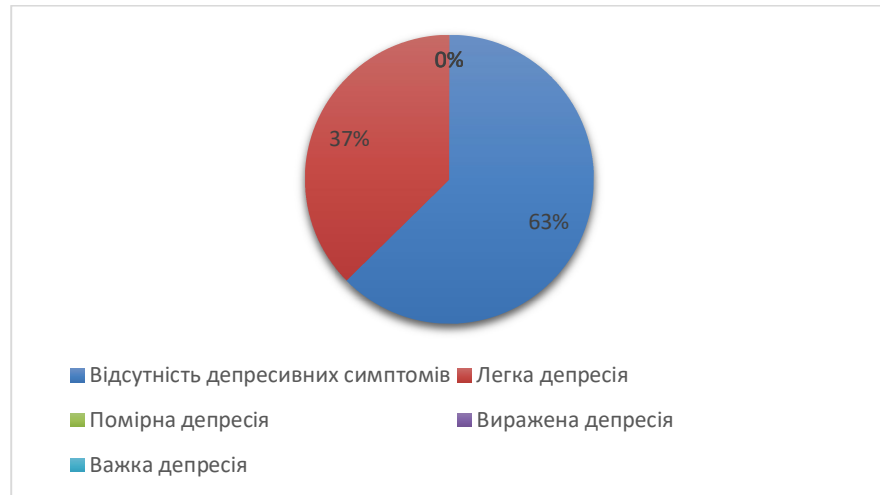

Рис. 3. Наявність депресивних симптомів у чоловіків

Працівники поліції зі слабкою нервовою системою мають добре розвинену чутливість, інтуїцію, образно-емоційне мислення, великий обсяг мимовільної пам'яті і мимовільної уваги, що узгоджується з дослідженнями інших авторів щодо психофізіологічних особливостей центральної нервової системи.

За результатами тесту Бека в групі із 35 чоловіків за шкалою BDI з'ясовано відсутність депресивних симптомів у 62 % осіб, легка депресія (субдепресія) – у 37 % осіб.

У групі з 25 жінок відсутність депресії виявлено у 48 % жінок, легка депресія – у 36 % жінок та помірна депресія – у 16 %. Депресія викликає депресивні настрої, втрату інтересу або задоволення, зниження енергії, почуття провини або низьку самооцінку, порушення сну або апетиту, слабку концентрацію уваги.

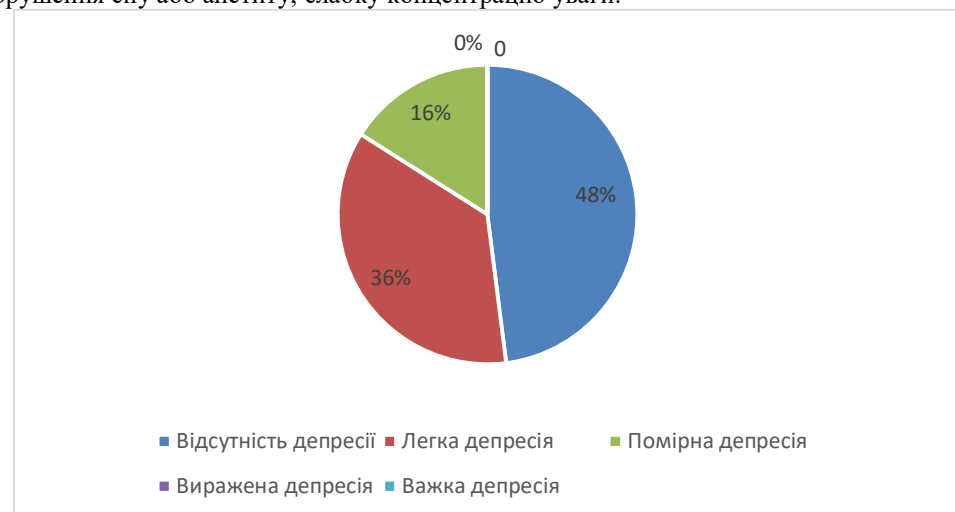

Рис. 4. Наявність депресивних симптомів у жінок

До того ж депресія часто пов'язана із симптомами тривоги. Ці проблеми можуть стати хронічними або рецидивними і призвести до істотних порушень під час виконання повсякденних обов'язків працівниками Національної поліції.

За допомогою тесту ситуативної і особистісної тривожності в групі із 35 чоловіків за шкалою ситуативної тривожності виявлено: висока тривожність – 39 % осіб, помірна тривожність – 42 % осіб, низька тривожність – 19 % осіб.

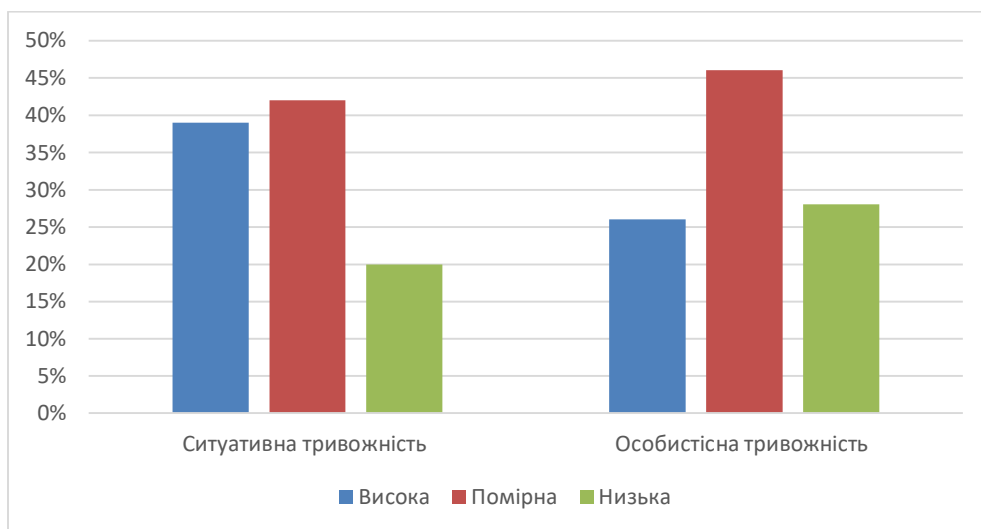

Рис. 5. Ситуативна і особистісна тривожність у чоловіків

За шкалою особистісної тривожності виявлено: висока тривожність – 26 % осіб, помірна тривожність – 46 % осіб, низька тривожність – 28 % осіб.

За шкалою ситуативної тривожності у групі з 25 жінок виявлено: висока – 56 % осіб, помірна – 28 % осіб, низька – 16 % осіб. За шкалою особистісної тривожності виявлено: висока тривожність – 43 % осіб, помірна тривожність – 32 % осіб, низька – 25 % осіб.

За шкалою ситуативної тривожності у групі з 25 жінок виявлено: висока – 56 % осіб, помірна – 28 % осіб, низька – 16 % осіб. За шкалою особистісної тривожності виявлено: висока тривожність – 43 % осіб, помірна тривожність – 32 % осіб, низька – 25 % осіб.

Значення підсумкового показника за ситуативною шкалою дає змогу оцінити не тільки рівень актуальної тривоги випробуваного, а й визначити, чи перебуває він під впливом стресової ситуації і яка інтенсивність цього впливу на нього.

Особистісна тривожність являє собою конституційну межу, яка зумовлює схильність сприймати досить різні ситуації як загрозливі, відповідаючи на кожну з них певною реакцією. Як схильність особиста тривожність активізується під час сприйняття певних стимулів, що розцінюються людиною як небезпечні для самооцінки, самоповаги. У разі високої особистісної тривожності кожна з цих ситуацій буде мати стресовий вплив на суб'єкта і викликати у нього виражену тривогу. Дуже висока особистісна тривожність прямо корелює з наявністю невротичного конфлікту, з емоційними і невротичними зривами і психосоматичними захворюваннями.

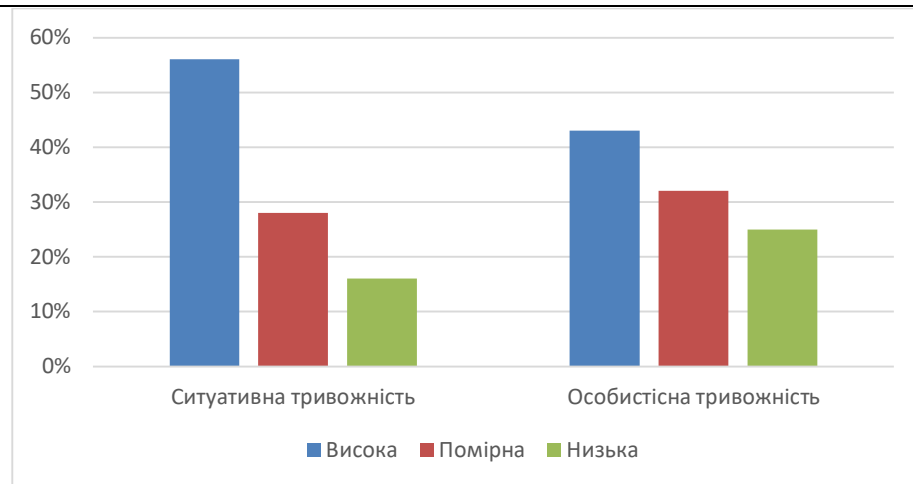

Рис. 6. Ситуативна і особистісна тривожність у жінок

Отримані дані свідчать, що тривожність впливає на прояв мотивів професійної діяльності. Отже, висунута гіпотеза за результатами виконаного дослідження підтвердилася. У цій роботі у більшості осіб, що брали участь у дослідженнях, високий та помірний рівень тривожності. Це означає, що поліцейські, які завжди можуть контролювати свої емоції в одні періоди, тобто вони стабільніші, в інші періоди – можуть виявляти різні страхи, стреси. Висока тривожність сприяє тому, що виявляються мотиви, які заважають розвитку успішної професійної діяльності. З іншого боку, управління мотивацією, як і будь-який інший процес управління в органах поліції, має здійснюватися циклічно і включати в себе збір інформації (об’єктивного і суб’єктивного характеру), її аналізування, визначення необхідних для проведення заходів, їх реалізацію, оцінку результатів. Процес управління професійною мотивацією поліцейських повинен мати на меті індивідуальний підхід у застосуванні безпосередніми керівниками мотиваційних заходів, в основі яких лежатимуть актуальні для працівників цінності. Налагоджений сприятливий вплив на мотивацію до служби дозволить попередити фактори, що визначають примус до здійснення трудової діяльності, успішно використовувати психофізіологічний потенціал кожного співробітника, узгоджувати цілі окремого працівника і в результаті підвищити ефективність діяльності органів поліції.

Висновки. 1. За допомогою теплінг-тесту Є. Ільїна, що є показником працездатності нервових клітин та нервової системи в цілому, виявлено: в групі із 35 чоловіків, за графічними даними теплінг-тесту, переважали спадний (слабкий) тип – 54 % чоловіків, проміжний (середньо-слабкий) – 28 % чоловіків, увігнутий – 17 % чоловіків, характеризується наявністю в них слабого та середньо-слабого типу нервової системи; в групі із 25 жінок, за графічними даними теплінг-тесту, переважали спадний (слабкий) – 44 % жінок, рівний (середній) – 32 % жінок, проміжний (середньо-слабкий) – 28 % жінок.

2. За результатами тесту Бека в групі із 35 чоловіків за шкалою BDI відмічено відсутність депресивних симптомів у 62 % чоловіків, легка депресія (субдепресія) – 37 % чоловіків. У групі із 25 жінок за шкалою BDI відсутність депресії відмічено у 48 % жінок, легка депресія – 36 % жінок та помірна депресія виявлена у 16 % жінок.

3. За шкалою ситуативної тривожності у групі із 35 чоловіків виявлено: висока тривожність – 39 % осіб, помірна тривожність – 42 % осіб, низька тривожність – 19 % осіб. За шкалою особистісної тривожності виявлено: висока тривожність – 26 % осіб, помірна тривожність – 46 % осіб, низька тривожність – 28 % осіб.

4. За шкалою ситуативної тривожності у групі із 25 жінок виявлено: висока тривожність – 56 % осіб, помірна – 28 % осіб, низька – 16 % осіб. За шкалою особистісної тривожності виявлено: висока тривожність – 43 % осіб, помірна тривожність – 32 % осіб, низька – 25 % осіб.

Список використаних джерел

1. Gerber M., Kellmann M., Elliott C., Hartmann T., Brand S., Holsboer Trachsler E. Perceived fitness protects against stress-based mental health impairments among police officers who report good sleep. *J. Occup. Health.* 2018. P. 376–384. URL: <https://doi.org/10.1539/joh.13-0030-OA>.

2. Greubel J. The impact of organizational changes on work stress, sleep, recovery and health. *Ind. Health*. 2011. Vol. 43. № 9. P. 353–364.
3. Garbarino S., Magnavita N., Elovainio M., Heponiemi T., Ciprani F., Cuomo G. Police job strain during routine activities and a major event. *Occup. Med.* 61. 2011. P. 395–399.
4. Выготский Л. С. Психология развития человека. Москва : Смысл; ЭКСМО, 2005. 1136 с.
5. Сумаріна О. Ю. Тривожність: причини, види. *Медицина психологія*. 2016. URL : <http://psyera.ru/2696/trevozhnost>.
6. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург : Изд-во «Питер», 2012. 712 с.
7. Пасинкова Н. Б. Зв'язок рівня тривожності підлітків із продуктивністю їхньої інтелектуальної діяльності. *Психологічний журнал*. 2020. № 1. С. 67–76.
8. Мотивація поведінки поліцейських. *Психологія*. URL : http://www.refstar.ru/data/r/id.17007_1.html.
9. Матієнко Т. Структура та фактори формування професійної мотивації поліцейських. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 10. С. 228–231.
10. Бітхтіна Л. Д. Готовність до дій у екстремальних ситуаціях серед військових. *Питання психології*. 2005. № 11. С. 41–47.
11. Гімаєва Р. М., Чепчугова В. В. Влияние уровня тревожности на мотивацию деятельности военнослужащих по призыву, на примере военнослужащих войсковой части г. Владивостока. *Концепт*. 2016. Т. 17. С. 296–303. URL: <http://e-koncept.ru/2016/46236.htm>.
12. Станкін М. Ефект бумеранга або як зміцнювати психологічну стійкість в екстремальних ситуаціях. *Служба кадрів та персонал*. 2015. С. 45–53.
13. Вейн А. М. Бодровствование и сон. Санкт-Петербург : СпецЛит, 2014. 130 с.
14. Агаєв Н. А., Кокун О. М., Пішко О. І., Лозінська Н. С. Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців. Київ : НДЦГПЗСУ. 2016. 234с.

Надійшла до редакції 14.12.2021

References

1. Gerber, M., Kellmann, M., Elliott, C., Hartmann, T., Brand, S., Holsboer Trachsler, E. (2018) Perceived fitness protects against stress-based mental health impairments among police officers who report good sleep. *J. Occup. Health*, pp. 376–384. URL: <https://doi.org/10.1539/joh.13-0030-OA>.
2. Greubel, J. (2011) The impact of organizational changes on work stress, sleep, recovery and health. *Ind. Health*. Vol. 43, № 9. p. 353–364.
3. Garbarino S., Magnavita N., Elovainio M., Heponiemi T., Ciprani F., Cuomo G. (2011) Police job strain during routine activities and a major event. *Occup. Med.* 6,1 pp. 395–399.
4. Vygotskiy, L. S. (2005) *Psikhologiya razvitiya cheloveka* [Psychology of human development]. Moscow : Smysl; EKSMO, 1136 p. [in Russ.].
5. Sumarina, O. Yu. (2016) Tryvozhnist': prychny, vydy [Anxiety: causes, types]. *Medychna psykholohiya*. URL : <http://psyera.ru/2696/trevozhnost>. [in Ukr.].
6. Rubinshteyn, S. L. (2012) *Osnovy obshchey psikhologii* [Fundamentals of general psychology]. Saint-Petersburg : Izd-vo «Piter», 712 p. [in Russ.].
7. Pasynkova, N. B. (2020) Zvyazok rinvny tryvozhnosti pidlitkiv iz produktyvnisty yikhnyoi intelektualnoi diyal'nosti [The relationship between the level of anxiety of adolescents and the productivity of their intellectual activity]. *Psykholohichnyy zhurnal*. № 1, pp. 67–76. [in Ukr.].
8. Motyvatsiya povedinky politseyskykh [Motivation of the behavior of policemen]. *Psykholohiya*. URL : http://www.refstar.ru/data/r/id.17007_1.html. [in Ukr.].
9. Matiyenko, T. (2019) Struktura ta faktory formuvannya profesynoyi motyvatsiyi politseyskykh [Structure and factorization of professional motivation of policemen]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 10, pp. 228–231. [in Ukr.].
10. Bitekhtina, L. D. (2005) Hotovnist' do diy u yekstremalnykh situatsiyakh sered viys'kovykh. *Pytannya psykholohiyi*. № 11. pp. 41–47. [in Ukr.].
11. Himayeva R. M., Chepchugova V. V. (2016) Vliyanye urovnya trevozhnosti na motivatsyyu deyatel'nosti voyennosluzhashchikh po pryzvyvu, na primere voyennosluzhashchikh voyskovoy chasti g. Vladivostoka [Influence of the level of anxiety on the motivation of conscripts, on the example of servicemen of the military unit of Vladivostok]. *Kontsept*. Vil. 17, pp. 296–303. URL: <http://e-koncept.ru/2016/46236.htm>. [in Russ.].
12. Stankin, M. (2015) Efekt bumeranha abo yak zmitsnyuvaty psykholohichnu stiykist' v ekstremal'nykh sytuatsiyakh [The boomerang effect or how to strengthen psychological resilience in extreme situations]. *Sluzhba kadrov ta personal*, pp. 45–53. [in Ukr.].
13. Veyn, A. M. (2014) Bodrovstvovaniye i son [Waking and sleeping]. Saint-Petersburg : SpetsLyt, 130 p. [in Russ.].
14. Ahayev, N. A., Kokun, O. M., Pishko, O. I., Lozins'ka, N. S. (2016) Zbirnyk metodyk dlya diahnozyky nehatyvnykh psykhychnykh staniv viys'kovosluzhbovtiv [Collection of methods for diagnosing negative mental states of servicemen]. Kyiv : NDTs·HPZSU. 234 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Valentyna Liashenko, Olena Nykyforova. An Anxiety survey of National Police officers. The article deals with issues of a relationship between the specific conditions of professional activity and the level of anxiety of police officers is highlighted. The results of the empirical study provided an opportunity to demonstrate the relationship between the personal profile of a police officer and the possibility of professional activity. It is proved that the specific features of the police officer cause certain personal changes that cause difficulties in becoming a professional and negatively affect the formation of the functional system of his body, as well as cause destruction, reduce efficiency, efficiency and quality of tasks. Anxiety as a factor of emotional instability is a maladaptive moment that prevents the development of emotional-volitional, cognitive sphere, the formation of emotional-personal formations. It is believed that the emotional reaction, which is expressed in the form of constant anxiety, is a link between the psychological and somatic spheres and the importance of anxiety disorders in the genesis of psychopathological phenomena. This can be defined as the «trunk of a general neurotic organization». Prolonged stress and associated emotional tension are physiologically expressed in changes in the human neurohumoral system and are realized through the tension of the autonomic nervous system at different levels of regulation and, therefore, in this context, the mental factor is damaging and stimulating resilience.

The main attention in the article has been paid to the analysis, comparison, systematization and generalization of data obtained as a result of psychodiagnostic study of functional states of police officers. The practical significance of the study is due to the need to comprehensively ensure all components of the health of police officers; taking into account the relationship between the personal characteristics of police officers with the effectiveness of their professional tasks; identification of significant indicators for timely detection and successful prevention of stress, conflict and other risk factors that constantly accompany their professional activities.

Keywords: individual-characteristic features of personality, stress, functional states, anxiety, depression, police.

УДК 342.9:347.771.78

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-264-271

**Петро
МАКУШЕВ©**
доктор юридичних
наук, професор
(Університет
митної справи
та фінансів,
м. Дніпро, Україна)

**Андрій
ХРІДОЧКІН©**
доктор юридичних
наук, доцент
(Український
державний
хіміко-технологічний
університет,
м. Дніпро, Україна)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

У статті розглядаються проблеми побудови системи адміністративно-правового забезпечення процесу комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. Сформульовані конкретні пропозиції щодо стратегічних напрямів подальшого удосконалення адміністративно-правових засад процесу комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, які повинні бути зосереджені на вирішенні наступних трьох комплексів базових проблем: проблем нормативної, інституційної та інфраструктурної бази. Наголошено на необхідності систематизації вітчизняного законодавства про комерціалізацію об'єктів інтелектуальної власності. Аргументовано наявність потреби удосконалення інституційної бази процесу комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. Обґрунтовано пріоритетність завдання удосконалення інфраструктурної бази процесу комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, інституційна база, інтелектуальна власність, інфраструктурна база, комерціалізація, нормативна база, об'єкт інтелектуальної власності, сфера інтелектуальної власності.

© П. Макушев, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8693-1428>
mpv12@i.ua

© А. Хрідочкін, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9387-8864>
khridochkina@ukr.net